

Húsvét

A Húsvét a kereszténység egyik legnagyobb ünnepe, az egyházi év mozgó ünnepeinek origója. E napon ünneplik világszerte Krisztus feltámadását. Húsvétkor ér véget a 40 napig tartó böjt, a hústól való tartózkodás, innen származik egyébként az ünnep magyar elnevezése is. Az első niceai zsinat 325-ben úgy határozott, hogy időpontja a tavaszi napéjegyenlőség utáni első holdtöltét követő vasárnap.

Húshagyókedd volt a farsang utolsó napja, a hatalmas vigasságok ideje.

Másnap azonban már kezdődött a nagyböjt, amelynek első napját **Hamvazószerdának** nevezték, utalva a hamvazás egyházi szokására (a pap az elmúlt évi megszentelt barka hamujával rajzol keresztet a hívek homlokára). A böjt ettől a naptól Húsvétvasárnapig tartott, mely Jézus negyvennapos böjtölésének és kínszenvedésének állítottak emléket. Ez az előkészületi időszak egyben a testi-lelki megtisztulás ideje is volt.

A böjt idején tilos volt lakodalom, bál, mindenféle zenés, hangos mulatság. Ez idő alatt a hívő katolikusok húst, zsíros ételeket nem ettek, olajjal és vajjal főztek. A böjt alatt jellegzetes ételeket ettek, ilyen volt, pl. a savanyú cibereleves (de nevezték „kiszének” is), amely többféle alapanyagból készülhetett, pl. korpából, vagy aszalt gyümölcsből.

A nagyböjt utolsó előtti hetét **virághétnek** nevezték, amely a *virágvasárnap*pal, Jézus Jeruzsálembé való bevonulásának emlékűnnepével zárul, ahol megszentelt pálmaágakkal köszöntötték őt. A magyar falvakban ezen a napokon barkaágakat gyűjtöttek, amit a templomban megszenteltek. A szent barkát rontás ellen, gyógyításra, a ház védelmére használták. Ekkor ültették el a kertbe a virágok magvait és ennek az időszaknak volt jellegzetes népszokása a kiszehajtás és a villőzés is.

Nagyszombaton jött el a tojásdíszítés ideje.

- A hímes tojás elkészítésének országonként és tájegységenként más-más elkészítési módja és mintázata volt. A díszítés előtt a tojások felületét alaposan megtisztították, mértanilag 4, vagy 8 mezőre osztották, ezek adták a geometrikus, vagy virágmintás díszítés keretét.

A díszítmények sokfélék lehetettek: tulipános, fenyőágas, csillagos, tyúklábas, gereblyés, rozmaringos, cserleveses, stb.

Húsvétvasárnap:

- Jézus feltámadásának, valamint a tavasz megérkezésének, a természet megújulásának örömnépe. Véget ér a 40 napos böjt, a hústól való tartózkodás.
- Fontos szertartás volt ekkor az *ételszentelés*, a húsvéti bárány, később a sonka, a kenyér vagy a tojás megszentelése.
- Ismét lehetett táncolni, bálokat rendezni, s a lakodalmak ideje is elkezdődhetett.
- Jellegzetes szokás volt a zöldágjárás, ami a tavaszt, a természet megújulását jelképező énekes játék. Ez a játék a fiatal lányok (néha a legények is bekapcsolódtak) tavaszköszöntő rituális hagyománya volt, a falu egyik végén kézfogással körbe álltak, a sor mindkét végén kaput tartottak, zöld ággal a kezükben. A sor egyik vége átbújt a sor másik végén lévő kapu alatt. (Bújj, bújj, zöld ág)

Húsvéthétfő:

- A mai napig is az egyik legjellegzetesebb szokás a *locsolkodás*. Alapja a víz termékenységvarázsló, tisztító erejébe vetett hit. Ezt a napot vízbevető hétfőnek is nevezték, mivel a lányokat gyakran kúthoz, vályúhoz vitték és egy vödör vízzel leöntötték őket. Eredete részint a keresztelésre, részint meg arra a legendára utal, mely szerint Jézus feltámadását hirdető asszonyokat locsolással akarták elhallgattatni. A húsvéti locsolkodás régi módját napjainkban már az illatos locsolóvíz, illetve kölnivíz váltotta fel.
- A locsolás jutalma a piros, vagy hímes tojás.

A tojáshímzés jellemző technikái:

- Vakarással, karcolással:* a festett főtt tojásokra bicska, vagy hosszabb szög hegyével karcolták a mintákat.
- Berzseléssel:* levélrátétes tojás. Bővebben lsd. a III. fejezetben.
- Írással:* írókával (gicának is nevezik) vitték fel a tojás héjára az olvasztott viaszt, majd a viasz megszilárdulása utána a belehelyezték a tojást a festőlébe. Miután megfestődött a tojás, felmelegítették a festőlevet, hogy a viasz fellazuljon, és puha ruhával letörülhető legyen.
- Pingálással:* a tojásra ecset segítségével viszik fel a mintát, melyet leginkább népi edényekről másoltak.
- Magyarországon már ritkán fordul elő, de volt, hogy *vasalt*, úgynevezett *patkolt tojást*, „szerencsetojást” is készítettek.

Tojásfestés természetes anyagokkal:

A hagyományos tojásfestéshez növényi festékanyagokat használtak, amit ma is lehet alkalmazni, főtt tojásokhoz mindenképpen ilyet használjunk, mert így a tojás ehető marad.

- **Pirosat** festő mályva szárított szirmaival állíthatunk elő (gyógynövényboltokban beszerezhető).
- **Zöld** színt friss csalán levelének, spenótnak vagy fekete bodza zöld bogyóinak és zöld búza főzetének levéből nyerhetünk.
- **Rózsaszínre** festi a tojásainkat a lehült, jó erős csipkebogyó tea.
- Reszelt cékla főzőlevéből **bordós-lila** árnyalatot, **sötétlilát** pedig vöröskáposzta leveléből lehet nyerni. Lila szín eléréséhez jó még a nyárfa virága, vagy az áfonyabogyó is.
- **Sárga** vagy **pirosas barna** színt kapunk, ha a vöröshagyma száraz héját áztatjuk a vízbe. Azok a tojások, melyeket hideg vízben kevés hagymahéjjal együtt forraltunk fel és utána csak rövid ideig maradnak a festékfürdőben, aranysárga színt kapnak. Ha tovább maradnak a forrásban lévő vízben, akkor pirosas barna színűek lesznek.

Ha a fenti színeket szárított növényekből szeretnénk elérni, akkor egy liter vízhez kb. 10 dkg szükséges, amit ajánlatos 4-5 órán keresztül áztatni. A kész tojásokat zsíros ruhával, vagy szalonnabőrrel átdörzsölhetjük, hogy szép fényes legyen a felszínük.

